CICLE SUPERIOR

Bona ortografia sense esforç

GUIA DIDÀCTICA PEL PROFESSORAT

Daniel Gabarró

Índex

Objectiu d'aquesta guia 3

Introducció 3

Concepte d'ortografia 3
Objectius dels quaderns 3
Condicions prèvies per poder usar aquests quaderns 4
Un advertiment 4
Ús dels quaderns als diferents cicles 4

Resum d'un enfocament innovador 5

Ensenyar estratègies mentals. 6
Què hem d'ensenyar als nostres alumnes? 7
Formulació de l'estratègia ortogràfica correcta 8
El vocabulari bàsic 9
Avaluació 9
Estructura de la guia didàctica 10
Agraïments 10

Comentaris Quadern Educació Cicle Superior 11

Objectiu d'aquesta guia

Aquesta guia ha de servir per treure el màxim profit als quaderns BONA ORTOGRAFIA SENSE ESFORÇ.

Els quaderns no ensenyen normes ortogràfiques, sinó l'estratègia que segueixen les persones amb bona ortografia. Un cop aquesta estratègia s'ha automatitzat, l'ortografia s'aprèn sense esforç. Aquesta metodologia es basa en una branca aplicada de la psicologia: la Programació Neurolingüística.

Per ampliar informació sobre la base teòrica en la qual es basen els quaderns, podeu llegir un document d'unes 60 planes a www.ortografia.cat o a www.danielgabarro.cat El document és de descàrrega gratuïta.

Introducció.

Concepte d'ortografia

Aquí utilitzem el terme *Ortografia* com a sinònim d'*escriptura correcta* de paraules. Entenem que l'important és que s'escrigui, per exemple, *hora* amb *h,* al marge que es conegui o s'ignori la norma o l'excepció que inclou aquesta paraula.

Objectius dels quaderns

Els quaderns BONA ORTOGRAFIA SENSE ESFORÇ persegueixen els objectius següents:

- Ajudar l'alumnat a escriure les paraules d'acord amb **les normes socials establertes**.

- Proporcionar-los uns **mètodes i tècniques** per incorporar les paraules noves que van sorgint al llarg de l'escolaritat i, en definitiva, de la vida.

- Facilitar que aquestes tècniques **s'automatitzin** i, un cop practicades, es realitzin de forma inconscient.

- Desenvolupar en l'alumnat una **consciència ortogràfica i una autoexigència** vers els seus escrits.

- Desenvolupar la seva memòria, essencialment la **memòria visual**.

- Incrementar la capacitat de **generalització** entesa com a aptitud per aplicar a paraules noves els coneixements de l'estructura de paraules apreses amb anterioritat.

En definitiva, tots aquests objectius poden **resumir-se** en un de molt senzill:

Aconseguir que l'alumnat **escrigui correctament les paraules que utilitzin**.

Condicions prèvies per poder usar aquests quaderns

Les condicions prèvies per treure profit d'aquests quaderns són:

a) Ser capaç d'escriure i **llegir de forma àgil**.

b) Ser **conscients de l'arbitrarietat de l'escriptura**, és a dir, saber que les paraules sovint no s'escriuen com sonen.

c) Estar decidit a millorar. Sense **motivació** ni voluntat, no hi ha millora possible.

Un advertiment:

Les nostres propostes de treball s'han demostrat útils per a la gran majoria dels alumnes i han donat resultats excel·lents en poques setmanes (generalment en menys d'un trimestre). No obstant això, sempre ens hem trobat amb alguns alumnes que, a pesar del treball realitzat, no han avançat prou.

Volíem deixar aquest punt ben clar per respecte a la veritat. La nostra proposta no és universal, ni màgica: té els seus límits, els quals, en general, coincideixen amb les persones que tenen estructures dislèxiques o paradislèxiques (grans dificultats de lectura i escriptura).

Ús dels quaderns als diferents cicles

El **quadern de CI** només es pot fer servir a partir del moment en què l'alumnat escriu amb una certa fluïdesa. No hem de córrer per utilitzar-lo: fer-lo servir quan encara escriuen tot descomponent en sons els mots que volen posar seria perdre el temps. Segurament el segon trimestre de segon de primària seria un bon moment per utilitzar aquest quadern.

Els **quaderns de CM i CS** poden fer-se servir preferiblement al primer curs del cicle; així trauran molt més profit del treball ortogràfic que es faci a continuació i ens assegurarem que tot l'alumnat domina l'estratègia mental adequada en escriure.

El **quadern d'ESO/Batxillerat** pot fer-se servir en qualsevol moment del cicle ja sigui en grups de classe, crèdits de reforç o grups de suport.

El d'**Educació de Persones Adultes** també pot usar-se en el moment que es cregui més oportú un cop s'escriu de forma fluïda.

Si es treballa amb alumnat d'educació especial o que manifesta especials dificultats lingüístiques es pot optar per usar els quaderns d'un cicle anterior al que estiguin cursant: els serà més fàcil i obtindran resultats similars. Igualment, agafant exercicis concrets d'altres cicles podem obtenir alguns recursos per fer exercicis d'ampliacions.

IMPORTANT: Un cop l'alumnat ha automatitzat l'estratègia ortogràfica visual NO cal fer a cada cicle el quadern següent. Simplement s'ha de treballar l'ortografia de la manera habitual: els resultats milloraran espectacularment.

Resum d'un enfocament innovador

Ensenyar estratègies mentals.

Abans de continuar ens agradaria remarcar la importància d'ensenyar les estratègies mentals necessàries perquè el treball ortogràfic tingui èxit. Prengui's un temps per respondre la qüestió següent:

Com sap que "*sap escriure*" una paraula tan senzilla com *hora*? Com està segur/a de la seva escriptura?

Moltes persones creuen que coneixen l'escriptura d'una paraula remetent-se a normes ortogràfiques, però una paraula en castellà escollida a l'atzar té tretze possibilitats davant de catorze de no estar inclosa en cap norma (i fins i tot menys possibilitats en català!). Però encara que l'escriptura d'una paraula pugui explicar-se a través d'una norma, les persones amb bona ortografia gairebé mai acudim a ella abans d'escriure-la, sinó que acudim a la normativa només en cas de dubte.

Però, per què *hora* s'escriu així? Ha trobat alguna norma que li expliqui per què porta *h*? I si l'ha trobada, ha recorregut a aquesta norma abans d'escriure el mot o, simplement, "*sabia*" la paraula?

La majoria dels i les ensenyants se sorprenen quan reflexionen sobre aquest tema. Simplement "*saben*" la paraula, però no són conscients de quin és el procés que els duu a "saber-la".

No obstant això, en la pràctica com ensenyem els alumnes a "saber" les paraules?

Generalment, prescindim del procés mental que nosaltres fem i ens dediquem a una sèrie d'activitats de les quals pressuposem la utilitat, com per exemple:

- Dictat
- Dictat preparat
- Escriure tres frases amb les paraules...
- Copiar deu vegades les paraules...
- Sopa de lletres
- Mots encreuats
- Missatges xifrats
- Memorització de normes ortogràfiques
- Aplicació d'una norma a una col·lecció de paraules
- Màquines de fabricar paraules a partir de síl·labes donades
- Subratllar la lletra difícil
- Buscar tres paraules de la mateixa família...
- Buscar tres paraules amb la lletra "x"...
- Copiar
- Fitxers de classe

- Diccionari
- Dictat per parelles des de racons de la classe...
- Escriure frases amb un nombre predeterminat de paraules o determinades lletres.
- Escriure frases amb unes paraules o lletres prefixades.
- Etc.

Aquestes activitats són útils per a uns alumnes però per a uns altres no. Per què? La nostra resposta és contundent: senzillament el procés intel·lectual o estratègia mental utilitzada pels uns i els altres és diferent. De la mateixa manera que una batedora, una liquadora i un aspirador reben electricitat i la transformen a través d'un motor per liquar, aspirar o batre, també les persones que reben informacions i les transformen a través de processos mentals diferents produeixen resultats desiguals.

Nosaltres creiem que, abans de res, hem d'ensenyar els nostres i les nostres alumnes a fer el mateix procés mental que ens ha dut a nosaltres a dominar l'ortografia. Ensenyar el procés mental ortogràfic correcte ha de ser la nostra prioritat. Però, què vol dir això exactament?

Què hem d'ensenyar als nostres alumnes?

Volem destacar que anem a ensenyar un procés, no un conjunt de normes, un vocabulari o uns trucs per escriure millor. Quan dominin el procés de forma automàtica, la seva millora serà contínua, igual que els passa a totes les persones que tenen bona ortografia: poden o no conèixer una paraula, però quan la vegin escrita ja no l'oblidaran.

Dotar els nostres alumnes d'una estratègia que processi tot el vocabulari al qual tinguin accés és dotar-los de la possibilitat de millorar tant ara com en el futur i, a més, en totes les llengües que estudiïn, ja que el procés mental sempre és el mateix.

Vegem ara quin és el **procés de les persones que tenen bona ortografia** i, per tant, el que haurem d'ensenyar:

1) Les persones amb bona ortografia quan escolten o es diuen una paraula que volen escriure el que fan és **veure la imatge mental d'aquella paraula.** L'escriptura es converteix en una "còpia" de la paraula que prèviament han emmagatzemat en la seva ment.

Les persones amb mala ortografia segueixen altres estratègies:

- Quan escolten una paraula, com per exemple *núvol*, pot ser que s'imaginin un núvol.

- També pot succeir que repeteixin el vocable per decidir si l'escriuen amb *v* o *b*, quan en realitat sonen igual i no poden diferenciar-se auditivament.

- Una altra possibilitat és que cerquin en les sensacions que els provoca tal paraula. Una bonica

forma d'inspirar-se i fer poesia, però una pèssima manera d'aprendre ortografia.

2) Les persones amb bona ortografia **noten si la imatge que tenen de la paraula és prou bona com per escriure-la amb plena seguretat**. En aquest cas, automàticament passen al pas següent, descrit en l'apartat 3.

És possible, però, que percebin la imatge de la paraula com a insegura: fosca, borrosa, massa petita o fins i tot que els falti la imatge i no estiguin segures de poder-la escriure correctament. Aquesta sensació d'inseguretat els duu a actuar en conseqüència:

Consulten el diccionari, pregunten algú, busquen un sinònim, tracten d'encaixar la paraula en una norma, sobretot si es tracta d'un accent o similar, etc.

En tots els casos, una persona amb bona estratègia ortogràfica guardarà la imatge de la paraula per al futur i, possiblement, ja no tornarà a dubtar de l'escriptura d'aquesta paraula en concret.

3) Finalment, **escriuen la paraula** la imatge de la qual tenen emmagatzemada en la seva ment i han reconeguda amb plena seguretat.

Com es pot suposar, aquest procés d'escriptura es realitza **inconscientment i a gran velocitat**. Per això, poques persones saben exactament què fan quan escriuen.

Convidem de nou el lector o la lectora a reflexionar sobre com sap que escriu correctament una paraula. Pot pensar, per exemple, en noms de ciutats conegudes, productes de cuina, animals, marques d'electrodomèstics o cotxes, etc.

Com té el lector/a la seguretat que sap escriure-les? Sens dubte perquè realitza, en essència, els mateixos passos que hem descrit: "veu" la paraula en la seva ment, té una sensació de seguretat i es troba en disposició d'escriure-la amb seguretat.

Formulació de l'estratègia ortogràfica correcta

El procés, que hem descrit en l'apartat anterior i que, lògicament, és una simplificació de les múltiples variables que es donen en la realitat, pot transcriure's com si fos una fórmula matemàtica:

Audició correcta	+	*Record visual*	+	*Sensació de seguretat*	=	*Escriptura correcta*

Aquest procés és el que hem d'ensenyar als estudiants abans d'abordar sistemàticament l'estudi de

l'ortografia. La forma de fer-ho és extraordinàriament simple amb els quaderns que hem dissenyat. Igualment, convidem el lector o la lectora a llegir el llibret ampliat que tenim penjat a la pàgina web ***www.ortografia.cat*** i a ***www.danielgabarro.cat***, així com a veure el vídeo explicatiu que també es troba en aquells webs.

El vocabulari bàsic

Tradicionalment no donem gens d'importància als vocabularis bàsics en estudiar ortografia i això és un gran error. En castellà hi ha cinc paraules que produeixen el 10% dels errors ortogràfics. En català falten dades fiables, però la concentració d'errades en certes paraules clau és una evidència per la majoria dels docents.

Si una persona en un sol dia aprèn aquestes cinc paraules pot estar segura d'haver millorat en un 10% el seu nivell ortogràfic. La raó és molt senzilla: aquestes paraules s'utilitzen molt i molt sovint s'escriuen malament.

Altres autors afirmen que coneixent quinze paraules es domina... el 30% dels errors! I coneixent-ne 67, els errors disminueixen un 60%!

Així doncs, és possible que els nostres alumnes millorin espectacularment si dominen les paraules que més s'utilitzen i més errors provoquen.

Als nostres quaderns s'ensenya a adquirir de forma automàtica una estratègia ortogràfica correcta, però també es fan exercicis amb vocabulari i s'anima cada alumne/a a superar el seu vocabulari bàsic. Després de l'explicació anterior suposem que tothom entendrà la importància de fer-ho així.

Avaluació

La millor manera d'avaluar un alumne/a és mesurar el tant per cent de faltes ortogràfiques que realitza en un moment donat i, un temps després, mesurar la disminució d'aquest tant per cent.

Per fer-ho es poden agafar textos diversos i comptar el nombre de paraules mal escrites (si en una paraula s'han fet tres faltes només compta com un sol error: el problema és que desconeix aquella paraula), ho multipliquem per cent i ho dividim pel nombre total de mots: així tindrem el tant per cent d'errors d'aquell/a alumne/a concret/a. Perquè sigui significatiu hem d'avaluar a partir d'un mínim de tres-centes paraules (podem usar més d'un text del mateix infant).

És convenient explicitar a l'alumne/a quantes faltes fa i dir-li que s'espera que les redueixi. Això fa que l'alumnat entengui que ha de focalitzar la seva atenció i abandoni un paper passiu.

Per una altra banda, en molts llocs no dominar l'ortografia no té cap conseqüència real més enllà d'un

comentari desaprovador per part del mestre o la mestra: "*T'hauries d'esforçar més"*, etc. En aquest context és difícil que l'alumne/a vegi la utilitat de fer-ho bé, ja que no té conseqüències diferents de fer-ho malament.

En canvi, indicar que per passar el nivell del curs i "*aprovar el curs*" cal tenir un nivell determinat de faltes ortogràfiques fa aterrar gran part de l'alumnat i els ajuda a valorar les conseqüències i a fer un esforç (especialment en un moment històric en què molts mestres consideren que a l'alumnat els costa fer esforços això és especialment important).

Estructura de la guia didàctica

Aquesta guia didàctica, a més d'aquesta presentació teòrica, ofereix una estructura per a totes les pàgines dels quaderns de l'alumnat. L'estructura és la següent:

Objectiu de la pàgina o pàgines: què es vol aconseguir explicat d'una forma molt breu.

Tasca que es proposa: pistes per treure el maxim partit dels exercicis concrets del quadern.

Possibilitats d'ampliació: altres opcions que poden fer-se abans o després d'haver fet l'exercici en qüestió.

Altres: observacions que semblen d'interès i que estan relacionades amb la tasca presentada als quaderns de l'alumnat...

Agraïments

La realització d'aquest material ha estat possible gràcies a una llicència retribuïda concedida pel *Departament d'Educació i Universitats de la Generalitat de Catalunya* (DOGC núm.: 4699 de 17.8.2006).

S'agraeix el suport rebut per la doctora **Maite Pró** de Blanquerna i, molt especialment, de la **Conxita Puigarnau Gracia** amb qui vaig iniciar-me en el tema de l'ortografia i la PNL, sense ella aquesta obra mai no hauria vist la llum.

Comentaris Quadern Cicle Superior

Pàgina 2

Objectiu:

Presentar les idees clau del quadern: Per tenir bona ortografia s'ha d'aplicar la memòria visual. Les persones amb bona ortografia VEUEN al seu cap les paraules i les COPIEN del seu cap. Dir les paraules no és una bona estratègia ortogràfica. Sentir les paraules, òbviament, tampoc és una bona estratègia per tenir bona ortografia.

Adonar-se que saber una paraula implica una sensació de seguretat i que, en absència d'aquesta sensació (perquè no es té la imatge del mot prou clara o prou segura) cal cercar una estratègia per assegurar-se'n: diccionari, preguntar algú, buscar un sinònim...

Tasca que es proposa:

Llegir i comentar la pàgina, tot assegurant-nos que la idea clau del quadern queda compresa.

Possibilitats d'ampliació:

Aprofitar l'ocasió per establir un diàleg sobre com "sap" cada alumne i alumna com s'escriu un mot determinat. També investigar sobre com s'està segur o segura de no saber escriure una paraula: en general les persones amb bona ortografia saben que la desconeixen perquè no tenen una imatge de la paraula prou clara com per escriure-la sense dubtes.

Altres:

Fer altres diàlegs sobre processos mentals en matemàtiques, en geografia, en anglès, etc pot ser una bona idea. De fet, la memòria visual és important per a moltes coses (recordar mapes, il·lustracions, geometria...), la memòria auditiva és important per a altres coses (taules de multiplicar, poesia, música, redacció...) i la memòria física o cinestèsica és important per a d'altres coses (educació física, art, teatre...).

Pàgines 3 i 4

Objectiu:

Fer un test per motivar l'alumnat i per detectar aquelles persones que necessiten un reforç especial de la seva memòria visual.

Tasca que es proposa:

Fer un test, puntuar-lo i autoclassificar-se en funció del resultat del test.

Possibilitats d'ampliació:

Establir un diàleg comentant com l'interès o les habilitats prèvies (velocitat lectora, constància, voluntat, focalització de l'atenció, etc.) poden influir en l'aprenentatge.

Altres:

Posar en comú estratègies que cada alumne/a utilitza per automotivar-se davant de l'estudi, especialment en feines feixugues.

A l'alumnat que tingui una puntuació baixa en capacitat de visualització els podem recomenar que facin els quaderns de CI i CM, especialment les primeres pàgines, que ja estan específicament dissenyats per ser assequibles fins i tot per a persones amb dificultats grans.

Pàgina 5

Objectiu de la pàgina:

Presentar un sistema objectiu de mesurar el nivell ortogràfic de cada alumne i alumna.
Realitzar una avaluació inicial de tot l'alumnat.

Tasca que es proposa:

Escriure una redacció, corregir les paraules mal escrites i comptabilitzar-les. Multiplicant el nombre de paraules mal escrites per 100 i dividint-les pel total de paraules escrites tindrem el tant per cent d'errors ortogràfics.

Cal observar que si una paraula té tres errors no n'hem de comptar tres sinó només un: l'alumne/a ha demostrat que ignora aquella paraula.

Comenteu amb l'alumnat el seu nivell d'errors actual i comuniqueu-los que hauran de disminuir aquest tant per cent al llarg del curs. Així hi haurà una mesura objectiva de la millora.

Prengueu nota del tant per cent de cada alumne/a i establiu un objectiu de millora. Per exemple,la reducció d'aquest tant per cent a la meitat.

Possibilitats d'ampliació:

Si agafem textos escrits lliurement per l'alumnat i fem el mateix tindrem un volum més gran de paraules i el marge d'error serà més petit. Podem agafar qualsevol text de producció pròpia que no sigui fruit

d'una còpia.

Vigileu amb textos que són respostes a preguntes tancades dels llibres de text: sovint l'alumnat busca la resposta al text i la transcriu, per tant es tracta d'una còpia encoberta.

Per mesurar el nivell ortogràfic només serveixen els textos lliures.

Altres:

Tingueu present que fer públic el nivell o la situació des de la qual cada alumne/a parteix facilita que cada persona sigui conscient de a seva ubicació dins del nivell del curs. Penseu que alguns alumnes poden sentir-se incòmodes en saber que la situació és pública, per tant, un objectiu pot ser que comprenguin que el grup classe és un espai d'ajuda mútua i que només des de la sinceritat i la situació real poden ser ajudats o ajudades.

Pàgines 6-8

Objectiu:

Assegurar-nos que totes les persones de la classe tenen desenvolupada mínimament la memòria visual.

Enfortir la memòria visual.

Tasca que es proposa:

Retallar les targetes de cada pàgina (les d'animals, les de figures...) que són al final del quadern.

Treballar per parelles: una persona posa dues targetes als rectangles de la pàgina i fa una "foto mental" (guarda a la seva memòria visual aquelles dues figures i l'ordre en què estan).

El/la company/a retira el quadern de manera que no pugui veure'l i fa TRES preguntes a l'altre del tipus "Quina figura és la primera" "quin animal és l'últim", "Hi ha un pingüí?", "Hi ha un triangle?" etc.

Després els papers s'intercanvien: qui preguntava ara contesta i a l'inrevés. Es fan diverses rondes de preguntes canviant de paper cada cop.

Si s'ha fet bé, la propera vegada s'afegeix una imatge més. L'objectiu és ser capaç de recordar visualment sense mirar el quadern el màxim nombre d'imatges tot contestant correctament les preguntes del

o de la company/a (qui fa les preguntes sí que pot mirar).

Al quadern hi ha models de preguntes tipus.

Possibilitats d'ampliació:

Seria convenient fer l'exercici a la pissarra assegurant-nos que tothom entèn quin tipus de preguntes ha de fer i la mecànica de l'exercici.

Podem suggerir que cada persona porti retallats 6 objectes de casa (van molt bé els fulletons publicitaris de súpers o altres botigues).

L'alumnat que vulgui pot modificar algunes figures (pintant-les de colors diferents, per exemple) o afegir-ne alguna d'extra.

Altres:

És convenient guardar les imatges en un sobre o similar per no perdre-les. Així es pot repetir l'exercici dos o tres cops fins que la pràctica totalitat de la classe recordi un mínim de 4 imatges de manera visual.

Podem suggerir a aquells que tenen més dificultat que practiquin a casa, o que practiquin amb altres companys/es de la classe a estones dins l'horari escolar.

El treball autònom per parelles els ofereix un espai per fer-se càrrec del propi aprenentatge i comprendre, experiencialment que és important aprendre i ajudar-se entre iguals.

Podem iniciar un diàleg sobre què vol dir aprendre, com ens podem ajudar, per a què anem a l'escola, etc.

Al web www.danielgabarro.cat i al web www.ortografia.cat podeu veure un dvd d'uns 45 minuts que us aclarirà enormement aquest enfocament i us donarà pistes per fer-ne variacions.

Pàgina 9

Objectiu de la pàgina:

Aplicar la memòria visual a l'ortografia.

Tasca que es proposa:

Memoritzar el mot AVIÓ i contestar les preguntes que es plantegen.
Fer el mateix amb els mots VOLAR i ALCOHOL

Possibilitats d'ampliació:

Fer l'exercici a la pissarra de manera que tota la classe entengui perfectament el procés.
Fer-ho amb altres mots.

Altres:

Lletrejar el mot començant pel final (en aquest cas O amb accent tancat, I, V baixa, A) és una activitat imprescindible: resulta impossible lletrejar des del final un mot de forma auditiva i només es pot fer si es VEU la paraula, per tant, és una activitat que obliga a usar la memòria visual aplicant-la a l'ortografia.

Pagina 10

Objectiu de la pàgina:

Aplicar la memòria visual a l'ortografia.

Tasca que es proposa:

Memoritzar els mots del rectangle i, per parelles, preguntar-les tot usant la graella de control.

Les preguntes a fer per parelles són les de la pàgina anterior:

1) Lletrejar el mot començant pel final.
2) Lletrejar el mot començant pel principi.
3) Tres preguntes lliures sobre lletres o accents (quina és la segona lletra començant pel final, quina és la lletra que va després de la R, quina és la segona lletra començant pel principi, on porta accent aquest mot, en quin sentit va l'accent, etc).
4) Escriure el mot.

Mirant el full de control podem veure si les persones preguntades dominen suficientment el sistema de memorització o necessiten suport.

Possibilitats d'ampliació:

Fer un exercici semblant amb altres paraules per parelles o també amb el grup classe a la pissarra per

tal d'assegurar-nos que tothom entén l'estructura de l'exercici.

Altres:

Un diàleg sobre com ha anat l'exercici, les dificultats que han sorgit i els suggeriments dels mateixos companys i companyes per superar-les pot ser especialment útil.

Pagines 11 i 12 i 13

Objectiu:

Aprendre una estratègia d'aprenentatge ortogràfic aplicada a la lectura.

Tasca que es proposa:

Llegir el text i treballar el vocabulari amb possibilitats d'error ortogràfic tot aplicant l'estratègia que se suggereix.

Possibilitats d'ampliació:

Fer una recerca sobre Oscar Wilde usant Internet.

Altres:

En tota lectura cal assegurar-se que el vocabulari del text es comprèn sense problemes, per aquest motiu hem afegit un breu apartat titulat "vocabulari". Si se sospita que qualsevol terme pot ser desconegut, cal assegurar-se'n la seva comprensió abans de seguir amb la lectura.

Es pot establir un diàleg sobre els canvis socials des de la societat victoriana, clarament repressiva, i la nostra societat que intenta basar-se en el respecte als drets humans individuals.

Pagines 14 i 15

Objectiu:

El mateix que l'anterior.

Tasca que es proposa:

Preparar el text per tal de fer un dictat a la pàg 15 i comprovar si ha estat o no integrat ortogràficament.

Possibilitats d'ampliació:

Podem proposar altres dictats preparats amb la mateixa estratègia d'estudi (més endavant s'ofereixen altres estratègies per anar ampliant el ventall possible de recursos de cada alumne i alumna).

Altres:

Moltes pàgines (com aquesta) tenen preguntes autoavaluatives. La intenció és ajudar a incrementar la consciència d'autoaprenentatge i animar l'estudiant a fer-se càrrec del seu propi aprenentatge. Comentar aquests apartats pot servir per a això i perquè el docent o la docent tingui una idea clara de l'evolució de cada alumne/a.

Pagines 16, 17 i 18

Objectiu:

Ajudar a integrar una estratègia útil per aprendre ortografia cada cop que es fa còpia.

Tasca que es proposa:

Llegir el text que hi figura i copiar-lo a l'espai destinat a això tot seguint les pautes de còpia que es proposen.
Autoavaluar el procés seguit.

Possibilitats d'ampliació:

Recordar aquestes pautes de còpia cada cop que es copiï alguna cosa a l'aula: de la pissarra, del llibre de text, d'exercicis diversos...

Preguntar, un cop feta la lectura de les pautes, què s'ha entès i com s'interpreta la feina a fer, per tal d'assegurar-nos que han comprès adequadament la forma de fer-ho.

Altres:

Podem comentar la importància de l'autoavaluació amb l'alumnat per incrementar la seva consciència

Pàgines 19 i 20

Objectiu:

Oferir un sistema per integrar qualsevol vocabulari, donant preferència al vocabulari cacogràfic (aquell que han escrit malament en textos diversos) de cada alumne/a.
Tasca que es proposa:

Elaborar unes targetes d'estudi del vocabulari que no dominen i estudiar-lo amb diferents estratègies.

Utilitzar també aquestes targetes per jugar a diferents jocs que facilitin l'estudi del vocabulari.

Possibilitats d'ampliació:

Proposar a l'alumnat que plantegi diferents possibilitats de jocs o activitats a fer amb les targetes per tal d'integrar-les. Sovint l'alumnat té idees molt útils i, compartir-les entre totes i tots, pot ser molt enriquidor.

Altres:

Al quadern de CI hi ha un taulell per jugar amb les targetes a "Serps i Escales". També podeu jugar tot practicant amb les targetes amb d'altres jocs com l'oca o el parxís.
Al web www.danielgabarro.cat i www.ortografia.cat hi ha un llibret breu de descàrrega gratuïta on podeu trobar més jocs i concursos per ampliar el vostre repertori ortogràfic.

Pagines 21 i 22

Objectiu:

Proposar una activitat col·lectiva per integrar ortogràficament el vocabulari d'una lectura.

Tasca que es proposa:

Llegir el text, per parelles ajudar-se mútuament a estudiar el vocabulari tot usant les tècniques ja cone-

gudes (lletreig enrere, escriure a l'aire amb el dit, visualitzar el mot amb els ulls tancats, imaginar-se la lletra difícil en gran o en un color diferent, etc) i fer un concurs per equips tot seguint les instruccions que s'expliquen al quadern de treball.

Possibilitats d'ampliació:

Us recomano molt intensament utilitzar aquesta tècnica per integrar l'ortografia de les novel·les que llegiu a classe de forma col·lectiva. Un cop un capítol s'ha llegit (o un volum determinat de pàgines), dediqueu un temps a l'estudi del vocabulari i l'ortografia d'aquell apartat. Deixeu que s'ajudin per parelles i, finalment, dediqueu un temps per al concurs d'equips. D'aquesta manera s'ajuda a integrar l'estratègia ortogràfica correcta a la lectura de novel·les. El resultat és molt positiu.

Quan feu el concurs per equips podeu demanar que, per poder seure, les persones han de contestar bé tres preguntes. Per dur el control pot fer-se d'una manera ben simple: tothom inicia el joc amb una mà a cada orella, si encerta un mot, baixa una mà, si encerta un segon mot, baixa l'altra mà, si torna a encertar un altre mot seu. Així, d'un cop d'ull veiem en quin punt es troba cada alumne/a: als que tenen lles mans a les orelles els falten tres preguntes, els que tenen una mà a l'orella han de contestar-ne dues ii els que tenen les mans al costat del cos només han de contestar l'última.

Per afegir emoció, podem suggerir que els que no contestin bé una pregunta tirin enrere, per exemple, si tenien les dues mans abaixades i només els faltava una pregunta pugin una mà (perquè han fallat una pregunta) i ara els faltin dues preguntes.

Altres:

En el cas que apliqueu aquesta activitat a d'altres lectures, especialment de novel·les que llegiu de forma col·lectiva tal com us recomanem, podeu suggerir que s'integrin preguntes de vocabulari.

Pagines 23 i 25, 29 i 31

Objectiu:

Practicar diferents estratègies de memorització ortogràfica.

Tasca que es proposa:

Llegir el text de la pàgina 19, localitzar mots difícils ortogràficament i memoritzar-los tot usant les tècniques que s'han presentat i omplir els buits del mateix text a la pàgina 25 sense fer cap falta ortogràfi-

ca. Fer el mateix amb els text de la plana 29, tot copiant-lo a la 31.

Possibilitats d'ampliació:

En treballar el vocabulari podeu incidir en una forma adequada de definir els mots.

Altres:

Podeu preparar exercicis semblants a aquest a partir de qualsevol text, només cal que feu una segona còpia del text tot ocultant amb tippex o similar els mots que vulgueu que el vostre alumnat aprengui.

Pagines 24 i 26

Objectiu:

Recordar l'estratègia de la còpia que s'havia practicat al principi d'aquest quadern.

Tasca que es proposa:

Llegir el text i fer-ne una còpia tot seguint les instruccions que s'havien donat inicialment.

Com que la còpia és molt important a l'aula perquè es copia molt sovint és clau que aquesta activitat sigui origen d'aprenentatge ortogràfic.

Possibilitats d'ampliació:

Hi ha una autoavaluació del procés, fixeu-vos en aquell alumnat que hagi fet una còpia sense seguir les instruccions i hagi obtingut un resultat poc adequat: oferiu-los de repetir l'exercici amb el mateix o d'altres textos i recordeu-los que segueixin les instruccions cada cop que hagin de copiar de la pissarra o del llibre per fer exercicis. D'aquesta manera ens podem assegurar que integren aquesta estratègia.

Altres:

Assegureu-vos, un parell de dies després de fer aquest exercici que tothom recorda com s'ha de fer una còpia perquè aquesta serveixi per incrementar la nostra capacitat i consciència ortogràfica.

Pagines 27 i 30

Objectiu:

Reutilitzar mots de la lectura en contextos diferents un cop han estat integrats.

Tasca que es proposa:

Llegir el text, localitzar mots que puguin ser causa d'errades ortogràfiques, integrar-los amb les diferents tècniques conegudes, escriure frases diferents usant uns quants mots d'aquests.

Possibilitats d'ampliació:

Aquest exercici pot fer-se usant qualsevol altre text.

Altres:

Podeu iniciar un diàleg sobre què vol dir creativitat i quines estratègies mentals fa servir cada persona de la classe per tal de crear frases originals, per decidir el tema d'una redacció lliure, per decidir com abordar una creació plàstica lliure, etc.
Les indicacions i reflexions d'Antoine de la Garanderie en els seus llibres publicats a Barcanova: "Pedagogia dels mitjans d'aprendre" i, especialment, "Comprendre i imaginar" us prodran ser útils per entendre les aportacions de l'alumnat i, alhora, ajudar-los a millorar les seves estratègies mentals.

Pagina 28

Objectiu:

Proposar una estratègia per integrar mots especialment llargs.

Tasca que es proposa:

Llegir el text i practicar l'estratègia que explica amb els sis mots que proposa

Possibilitats d'ampliació:

Podeu practicar prèviament o en acabar l'exercici amb altres mots com, per exemple, amb els tres següents: bijuteria, subdividir, taral·lejar.

Proposeu que busquin mots llargs en diferents textos (pot ser als mateixos llibres de text) i que hi apliquin la tècnica.

Altres:

No oblideu comentar el significat dels mots treballats, recordant que taral·lejar vol dir cantar, o que bijuteria és una joieria d'imitació de l'elaborada amb pedres precioses, etc.

Pàgina 32

Objectiu:

Preparar un dictat.

Tasca que es proposa:

Llegir un text i preparar-lo com a dictat.

Possibilitats d'ampliació:

Recordeu l'alumnat les diferents tècniques que poden usar per dominar el text.
També podeu fer un concurs per equips per reforçar l'estudi o que es preguntin per parelles tot usant les graelles de control de paraules d'inici del quadern.

Altres:

No feu el dictat fins que no esteu ben segures o segurs que la majoria de la classe ha estudiat suficientment el text: l'èxit és altament estimulant.

Pàgines 33 i 34

Objectiu:

Presentar una tècnica més d'estudi ortogràfic tot aplicant-la al vocabulari d'un text concret.

Tasca que es proposa:

Llegir el text, localitzar els mots que poden ser causa d'errades ortogràfiques aplicant una tècnica concreta que aquí es presenta i omplir els buits que falten a la pàgina següent per comprovar que els mots

s'han integrat correctament.

Fer l'autoavaluació del procés.

Possibilitats d'ampliació:

Aquest exercici es pot fer fàcilment amb qualsevol text fotocopiat. Només cal oferir un espai de temps específic per treballar l'ortografia abans de fer-lo.

Altres:

Tingueu especial cura a localitzar les persones que no han seguit les instruccions i no han obtingut el resultat desitjat. Cal que ho repeteixin seguint-les: la creativitat no sempre és útil!

Pagina 35

Objectiu:

Llegir el final de la història de l'Oscar Wilde.

Tasca que es proposa:

Lectura del final del conte.

Possibilitats d'ampliació:

Podeu comentar com aquest conte té unes referències concretes al cristianisme: l'infant representa que és Jesús amb les marques dels claus de la creu, això explica la reacció de "de por i amor" davant seu del gegant.

Pot ser un moment oportú per a establir un diàleg sobre les diferents religions existents, les creences que cadascuna de les famílies dels escolars tenen, etc.

També pot ser un bon moment per comentar què vol dir una metàfora tot partint de la història que vol ser una metàfora sobre l'aprofitament de la vida. Una tercera possibilitat és iniciar un diàleg sobre aquest final i el possible significat d'unes flors blanques que cobreixen, màgicament en poques hores, tot el cos del gegant.

Altres:

La traducció (i lleu adaptació) d'aquest conte ha estat feta des de l'original anglès per l'autor dels quaderns.

Pagina 36, 37 i 38

Objectiu:

Avaluar el procés ortogràfic de cada alumne i alumna del grup classe.

Tasca que es proposa:

Fer un dictat de la història del gegant egoista. Es proposa dictar el tros següent:

Veié un espectacle meravellós. Per un petit forat de la paret havien entrat els infants i s'havien enfilat a les branques dels arbres. A cadascun dels arbres que podia veure hi havia un infant assegut. Els arbres estaven tan contents de tenir a quitxalla una altra vegada allà que s'havien cobert de brots i movien els seus braços amablement sobre el cap dels infants.

Barem de correcció proposat:
0 -2 errades: excel·lent.
3 errades: molt bé.
4-5 errades: bé
6 errades: suficient
7 o més errades: objectius no assolits.

Fer una redacció lliure de la qual s'extreu el tant per cent d'errades ortogràfiques de cada alumne/a. Comparant aquesta xifra amb la inicial podem veure l'avanç de cada persona.

Possibilitats d'ampliació:

Useu també altres textos escrits lliurement a classe per tal d'avaluar el tant per cent d'errades de cada alumne/a. Recordeu que necessiteu un volum suficient de mots perquè el resultat sigui significatiu.

Altres:

És evident que, per a aprovar un curs concret cal que cada alumne/a tingui un nivell determinat de faltes ortogràfiques (un tant per cent màxim de faltes), però també és útil tenir present el punt de partida de l'alumnat concret.

Cal fer, però, una advertència: quan més petit és el tant per cent d'errors d'una persona menys marge

de millora té i, per tant, cal entendre que una persona que passa d'un 8% d'errades a un 4 % ha fet una millora pràcticament equiparable a qui, partint d'un 26% ha arribat a un 12%.

Conte del Gegant egoista

Totes les tardes, quan tornaven del col·legi, els infants acostumaven a anar a jugar al jardí del gegant.

Era un jardí gran i bonic amb una gespa verda i suau. Per tot arreu brillaven, sobre la gespa, flors boniques com estrelles, i hi havia dotze presseguers que, quan arribava la primavera, es vestien de delicades flors roses i grises, mentre que a la tardor donaven una fruita ben saborosa. Els ocells descansaven als arbres i cantaven tan dolçament que la quitxalla acostumava a parar els seus jocs per escoltar-los.

- Que feliços som aquí!- es deien els uns als altres.

Un dia el gegant retornà. Havia anat a visitar el seu amic, l'ogre Blanyut i s'havia quedat amb ell durant set anys. Un cop passats els set anys, ja s'havien explicat tot el que volien dir-se, ja que els seus temes de conversa eren limitats, així que va decidir retornar al seu castell. Només arribar va veure la mainada jugant al seu jardí.

- Què esteu fent, aquí? - els cridà amb una veu molt aspra mentre els infants corrien allunyant-se.

- El meu jardí és el meu jardí - digué el gegant-. Qualsevol pot entendre això, i no penso permetre que ningú sinó jo jugui aquí.

Així que va construir una paret ben alta al seu voltant i hi va posar un cartell:

NO ENTREU o sereu denunciats.

Era un gegant molt egoista.

La pobra quitxalla ara no tenien on anar a jugar. Van intentar jugar al camí, però estava tot ple de pols i de pedres grans i no els va agradar. Sovint caminaven vagant al voltant de l'alta paret que tancava el jardí quan les classes s'acabaven mentre parlaven del magnífic espai que hi havia a l'altre costat.

- Allà sí que érem feliços - comentaven.

Llavors va arribar la primavera, i per tots els camps hi havia ocellets i petites flors. Només al jardí del gegant egoista encara era hivern. Als ocells no els agradava cantar allà dins perquè no hi havia infants i fins i tot els arbres es van oblidar de florir. Un cop, una bonica flor va treure el seu cap per sobre la gespa, però quan va llegir el cartell es va sentir tan dolguda pels

infants que va ficar-se dins la terra de nou i tornà a adormir-se. La neu i el fred eren els únics que estaven contents.

- La primavera ha oblidat aquest jardí -cridaven- així que podem viure aquí tot l'any!

La neu va cobrir tota l'herba amb la seva blanca túnica i el fred va pintar de plata tots els arbres cobrint-los de gel. Llavors van convidar el vent del nord a quedar-se amb ells i, efectivament, hi va anar. Anava tot cobert de pells i cridava tot el dia amunt i avall pel jardí tot fent caure els barrets de les xemeneies.

- Aquest és un lloc deliciós - va exclamar- hem de convidar la calamarsa perquè ens faci una visita.

Per aquest motiu va venir la calamarsa. Cada dia durant tres hores es dedicava a ballar contra les teules del terrat del castell del gegant fins que en trencava una bona col·lecció; després corria tan ràpid com podia donant voltes i voltes pel jardí. La calamarsa anava vestida de gris i el seu alè era pur gel.

- No entenc com la primavera triga tant a arribar - digué el gegant egoista mentre seia a la finestra i mirava el seu jardí tot blanc i gelat. - Espero que el temps canviï ben aviat.

Però la primavera mai no va arribar, ni tampoc l'estiu. La tardor va dur els seus fruits daurats a tots els jardins, però no al jardí del gegant egoista:

- És massa egoista -va dir.

Així que sempre era hivern, allà, i el vent del nord, la calamarsa, el fred i la neu dansaven al voltant de tots els arbres.

Un matí, el gegant egoista estava estirat al seu llit ben despert quan va sentir una música adorable. Li va semblar tan dolça a l'oïda que va creure que eren els músics reials passant per allà. En realitat era només un rossinyol cantant al costat de la seva finestra. Però com que feia tant de temps que cap ocell cantava al seu jardí, li va semblar la música més bonica del món. En aquell moment, la calamarsa va parar de fer soroll sobre el seu cap, el vent del nord va deixar de bufar i un perfum deliciós va arribar cap a ell a través de la finestra oberta.

- Penso que la primavera ha arribat a la fi -va dir el gegant, mentre saltava fora del llit i mirava cap enfora.

I què va veure?

Veié un espectacle meravellós. Per un petit forat de la paret havien entrat els infants i s'havien enfilat a les branques dels arbres. A cadascun dels arbres que podia veure hi havia un infant

assegut. Els arbres estaven tan contents de tenir la quitxalla una altra vegada allà que s'havien cobert de brots i movien els seus braços amablement sobre el cap dels infants.

Els ocells volaven pertot arreu i cantaven contents, les flors sortien d'entre la gespa i reien.

Era una escena preciosa. Només en un racó del jardí era encara hivern. Era l'extrem més allunyat del jardí. Allà hi havia un nen molt petit; era tan petit que no podia arribar a les branques de l'arbre: hi donava voltes al voltant mentre plorava amb amargor. El pobre arbre encara estava cobert de gel i de neu, i el gèlid vent del nord rugia sobre seu.

- Vinga, minyó, puja-hi! -l'animava l'arbre mentre inclinava les seves branques tan avall com podia, però l'infant era massa petit.

En veure tot allò, el cor del gegant es va estremir.

- Que egoista he estat! - va dir-se -. Ara comprenc perquè la primavera no volia arribar. Pujaré aquest petit nen dalt de l'arbre i després, enderrocaré el mur i el meu jardí serà per sempre el jardí de totes les nenes i els nens.

Realment estava penedit del que havia fet.

Així que va baixar l'escala calladament, va obrir la porta principal amb suavitat i va sortir al jardí. Però tan bon punt els infants el van veure es van espantar tant que sortiren corrents cames ajudeu-me i al jardí hi tornà immediatament l'hivern.

Només el petit nen de l'extrem no havia fugit corrent, i tenia els ulls tan plens de llàgrimes que no podia veure que el gegant s'aproximava. El gegant lliscà fins a situar-se darrere seu, i, agafant-lo suaument amb la seva enorme mà, el pujà dalt de l'arbre. L'arbre va florir a l'instant, els ocells hi vingueren a cantar i el petit nen estirà els seus braços tot envoltant el coll del gegant i el besà. Quan la resta de la quitxalla va veure que el gegant ja no era dolent, van tornar corrent i, amb ells retornà la primavera.

Aquest és ara el vostre jardí, canalla -els digué el gegant, i agafant una destral enorme va enderrocar tot el mur.

Quan la gent anava cap al mercat a mig matí, veieren el gegant jugant amb els infants al jardí més bonic que mai haguessin imaginat.

Els infants van jugar-hi tot el dia i en fer-se fosc anaren a dir adéu al gegant.

- On és el vostre petit company? - va preguntar- el nen que he pujat dalt de l'arbre?

El gegant el preferia més que als altres perquè li havia fet un petó.

- No ho sabem, -van respondre- ha marxat.

- Digueu-li que torni demà - digué el gegant.

Però els infants digueren que no sabien on vivia i que no l'havien vist mai abans d'aquell mateix dia. El gegant es quedà molt trist.

Cada tarda, mentre l'escola estava oberta, els infants hi anaven i jugaven amb el gegant. Però el petit nen que el gegant preferia no tornà mai més. El gegant era molt amable amb tota la quitxalla, però sovint recordava aquell nen indefens i parlava d'ell.

- M'agradaria tornar-lo a veure -acostumava a dir.

Els anys van anar passant, el gegant envellí molt i es va tornar força dèbil. Ja no podia jugar gens amb els infants, així que seia en una gran butaca i tenia cura dels infants que jugaven mentre ell també gaudia del seu jardí.

- Tinc flors molt boniques al meu jardí -es deia- però la quitxalla són les flors més maques de totes.

Un matí d'hivern mirà fora per la finestra mentre s'estava vestint. Ara ja no odiava l'hivern, perquè sabia que era l'època que la primavera dormia i les flors descansaven.

De cop i volta es fregà els ulls meravellat i mirà i tornà a mirar. Certament era una visió meravellosa. Al racó més allunyat del jardí hi havia un arbre cobert de precioses flors blanques, blaves i verdes. Les seves branques eren daurades, uns fruits platejats en penjaven, i sota l'arbre hi havia el minyó que ell preferia.

Va baixar l'escala amb una gran alegria i sortí al jardí. Va córrer tot travessant el jardí i es va apropar a l'infant. Quan ja era molt a prop seu la seva cara envermellí de fúria i digué:

- Però, qui s'ha atrevit a ferir-te?

Perquè les mans de l'infant tenien la marca de dues ferides i també tenia dues ferides als peus.

- Qui s'ha atrevit a ferir-te? -cridava el gegant- digues-m'ho! Sigui qui sigui trauré la meva espasa i el destrossaré.

- No -respongué l'infant-. Aquestes ferides són mostres d'amor.

- Però... qui ets, tu? -digué el gegant mentre una estranya sensació de por i amor l'envaïa. Llavors s'agenollà davant l'infant.

L'infant somrigué al gegant i li digué:

- Un cop tu em vas deixar jugar al teu jardí; avui tu vindràs al meu, que és el Paradís.

Quan aquella tarda els altres infants entraren corrent al jardí, van trobar al gegant estès a terra, mort sota l'arbre, tot cobert de flors blanques.

FI